

Макуха Світлана Миколаївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
Наукова бібліотека,
завідуюча сектору абонементів*

БОРЖНИКИ БІБЛІОТЕКИ. СПОСОБИ БОРОТЬБИ І ПРОФІЛАКТИКА

Збереження бібліотечного фонду - це забезпечення цілісності і нормального фізичного стану документів, що зберігаються у фонді.

Збереження фондів є загальнодержавною справою, що знаходить своє відображення у низці нормативно-правових документів, серед яких: Закони України «Про культуру», «Про бібліотеки і бібліотечну справу», Типові правила користування бібліотеками в Україні, Типове положення про бібліотеку ВНЗ де мова йде про відповідальність установ за збереження та організацію бібліотечного фонду.

Основними видами збитків, що спричиняється бібліотеці читачами, є несвоєчасне повернення документів, їх втрата або пошкодження. Одним з напрямків дотримання збереження фонду є боротьба з читацькою заборгованістю і заміна загубленої або зіпсованої читачами літератури. Робота з читацькою заборгованістю є вкрай важливою для будь-якої бібліотеки. Значне підвищення вартості документів, що надходять до бібліотечного фонду, вимагає посиленої уваги в цьому питанні.

З кожною категорією читачів потрібно проводити різні заходи.

Розглянемо специфіку означеної роботи з кожною категорією на прикладі Наукової бібліотеки Національного університету «Одеська юридична академія» (далі НУ «ОЮА»).

1. Читачі, які навчаються в НУ «ОЮА».

Для того, щоб серед читачів було менше боржників, потрібно з першого дня проводити профілактичну роботу. Це зустрічі з першокурсниками, ознайомлення їх з правилами бібліотеки, групові бесіди

під час масової видачі та особисті бесіди під час обслуговування. Крім того, видача літератури повинна здійснюватися тільки особисто при наданні читацького квитка та пін-коду, щоб уникнути відмови від книг в подальшому.

Позначки у формулярі читача про проблеми із здачею літератури, повторні бесіди і попередження також допомагають у роботі з читачами. Якщо бесіди з боржником не дають ефекту, вступає в силу обмеження – припинення видачі літератури боржникам.

Постійний зв'язок з деканатами допомагає розшукати студентів-боржників і повернути літературу до фонду. Наступним найважливішим кроком у цій роботі є налагоджений зв'язок з відділом кадрів в процесі підписання обхідних листів тими, хто втрачає зв'язок з НУ «ОЮА» (випускники, відраховані, звільнені, тощо).

2. Читачі, які працюють в НУ «ОЮА».

Робота з означеною категорією читачів схожа на роботу із студентами. Читачами відділу абонементів можуть бути тільки штатні співробітники НУ «ОЮА» (сумісники користуються тільки читальними залами). Для відкриття абонементу співробітник надає до сектору реєстрації довідку з відділу кадрів про місце роботи .

Щорічна перереєстрація читачів-співробітників - важлива складова у роботі з контролю за виданою літературою та актуальністю інформації щодо афіліації співробітників з НУ «ОЮА». Дуже важливо, щоб документи з фонду видавалися тільки особисто в руки читачу, або за дорученням, щоб уникнути подальшої відмови від боргів. Крім того, обмеження максимальної кількості виданої літератури теж сприяє зменшенню кількості проблем з поверненням документів. Крім того, як і для студентів, підписання обхідних листів для співробітників при звільненні є обов'язковим.

3. Читачі, які втратили зв'язок з НУ «ОЮА».

Дуже важливий напрям - це робота по поверненню боргів читачами, які втратили зв'язок з Університетом. Починається вона з опрацювання

наказів на відрахування (пошук і видалення читацьких формулярів з картотек факультетів, внесення в картотеку боржників, внесення змін до даних електронного формуляра читача). Далі іде підписання обхідних листів. У випадку, якщо читач не з'являється, стають у нагоді дзвінки-нагадування, пошук знайомих боржника серед однокурсників з тим, щоб посприяти поверненню книг.

Якщо перелічені заходи не допомагають, починається робота з підготовки до написання листів. Уточнюються адреси відрахованих боржників у приймальній комісії або деканатах. Далі - написання листів-нагадувань з реєстрацією у канцелярії Університету. Якщо лист повернувся, ставиться позначка на формулярі, щоб розуміти, що борги навряд чи будуть повернуті. Такі боржники є першочерговими на заміну або списання боргів.

Регулярне співробітництво з працівниками охорони і господарської частини з пошуку загублених студентами книг, залишених в аудиторіях, коридорах, тощо дає непогані результати. У відділі ведеться картотека знайдених книг. Завдяки цьому з'являється можливість зняти частину боргів з боржників, які втратили зв'язок з Університетом, відмовилися повертати книги або змінили адресу. Частину боргів у НБ НУ «ОЮА» замінюють подарунковими книгами користувачів. Книги, що залишилися у померлих читачів списуються спеціальним актом.

Таким чином, застосовуючи весь широкий спектр робіт у боротьбі з боржниками всіх категорій, бібліотека щорічно повертає сотні книг у свій фонд і сприяє збереженню матеріальних ресурсів Університету.